

még mindig térdet bajtani a Krisztus Jézus örök időkre szóló tételei előtt. Nem Nirvánába, nem Vénusz és Bacchus karjai közé, hanem az Üdvözítőhöz akarjuk vezetni az új idők ifjú nemzedékét is. Ez a mi munkánk fenséges célja.

De mikor látjuk, mennyit rombol az ellenkező felfogás, mikor halljuk, hogy vannak nevelők fővárosunkban, akik erkölcsösen dalokat énekelnek tanítás helyett a fejletlen kis leányoknak, mikor olvassuk, hogy olyan „nevelők” is akadnak, akik tiltakoznak a keresztény erkölcs-tanítás ellen, akkor nemcsak célunk fenséges volta, hanem ez a pusztító ellenmunka is lelkes fáradozásra sarkal. Nekünk kell pótolnunk vajmi gyakran a családi nevelést, de minden téren küzdenünk kell az olyan iskolai nevelés ellen, amely újpogány nemzedékét akar zudítani a kereszténység ősi, virágos kertjére, hogy keresztény mivoltából kivetkőztetve, hiteltől megfosztva, nemzeti erejében is gyökerestől aláaknázza s kipusztítsa ezt a népet, melyet egykor a kereszténység mentett meg ezredéves jelenének, melynek a kereszténység adott ezredéves mulat. Nagy felelősségünk tudatában nem csupán saját erőnkre hagyatkozunk. Azért vagyunk még mindig olyan „maradiak”, hogy „Veni Sancte”-val kezdjük az iskolaévet. Am azt is jól tudjuk, hogy az ég áldása csak jól végzett munkához járul hozzá. S mikor ez a két erő ölelkezik, mikor Isten segítsége derekas munkának egyengeti útait úgy a tanulóban, mint a tanítóban, akkor nem félünk attól, hogy Krisztust — tanításaival együtt eltemet-

heti az új eszmék zürzavaros tömkelege. Ezzel a bizalommal dolgozunk — s ilyen munka után bizhatunk is a sikerben.

Biró Ferenc.

Az alkoholelles mozgalom feladatai.*

Én sz alkohol élvezetet igen-igen elterjedt népbetegségnek, világjárványként tekintem, miután a fertőző betegségekkel sok megegyező tulajdonsága van. Okozója bár nem élőlény, mint amazoké, de még veszedelmesebb, mert míg a fertőző csirák többé-kevésbé helyhez kötöttek, az alkohol a világnak jóformán összes emberlaktá vidékén fellelhető. Ragályozó is az alkoholizmus: a rossz példa erejénél fogva egyik emberről a másikra elragad. Hogy valaki megkapja ezt a betegséget, a fertőző ágenssel kívül melles körülmények, a környezet, a nevelés, sőt a veleszületett hajlamosság is szerepelnek. Ha tehát sikeresen akarunk ellene küzdeni, a fertőző betegségekkel hasonlóan kell vele elbánunk.

A járványok elleni védekezésnek legfőbb mozzanatai egyfelől a betegséget okozó csira megsemmisítése vagy legalább is elszaporodásának, szétterjedésének megakadályozása, másfelől pedig az egyén fogékonyágának csökkentése, illetve fogékonytalantása, immunizálása. Kísértünk meg ezeket az elveket az alkohol elleni harcban is alkalmazni.

Az alkohol megsemmisítésének, a mint tudni méltóztatnak, hatalmas akadályai vannak. Az embereknek a megszokás folytán kifejlett ragaszkodásán kívül mindenható partfogója az állam, amelynek egyik legtekintélyesebb jövedelmi forrása. Az állam nagyon okszerűen gazdaságot

* Előző székfoglaló, elmondotta dr. Filep Gyula vármegyei főorvos, a Kolozsvári Alkoholelles Egyesület közgyűlésén.

üz az alkohol partfogolásával, mert a pillanatnyi haszon kedvéért a későbbi évtizedek termelő-képességét kockáztatja, de hát ez így van berendezve és ezzel a körülménnyel számolnunk kell. Most azonban éppen hazánkban újabb csapás fenyeget.

Az állam bevételeinek fokozása céljából tervezik a szeszadónak újabb felemelését. Ha ez az adóemelés akkora lenne, hogy az általa okozott megdrágulás miatt szesztartalmú italokhoz csak a legjobb anyagi helyzetben levő néposztály ferhetne hozzá: hozsánával üdvözölhetnének ezt az újítást. Azonban, mert éppen a jövedelem fokozásának beavallott célzatával tervezik az adóemelés, el lehetünk keszülve, hogy az nem lesz nagyobb mérvű, mint a legutóbbi volt, minék következtében a szesz italok ugyan drágábbak lettek, de nem olyan mértékben, hogy legalább a legszegeenyebb néposztály részére hozzáférhetetlené váltak volna. Nem! A szeszfogyasztás az adóemelés miatt csak muló csökkenést mutatott, azután pedig változatlanul maradt, a befolyó jövedelem azonban emelkedett és ez a többlet éppen a legnagyobb kontingest fogyasztó legszerényebb néposztály keresetéből került elő, keresetnek még nagyobb hányadát elvonva egyéb szükségleteinek fedezésétől, testi és szellemi épségének rovására.

A szeszadónak ilyen emelése ellen tiltakozunk minden erőnkkel. Javasolom ennél fogva, hogy egyesülésünk, működésének emez új esztendőjében indítson országos mozgalmat a szeszadónak ilyen módon való emelése ellen és felhívom minden tagtársamat, hogy ki-ki tehetsége szerint, saját hatáskörében, étőszóval vagy tollal küzdjön ez ellen a kísérlet ellen! Am legyen adóemelés, de az legyen 100%-os, mert ez a rettenetes fertőző anyagnak legalább részleges kiküszöböléséhez vezet, de ne legyen csupán 15—20%, amely a nyomor fokozása által még fogékonyabbá teszi a talajt e népusztító betegség elterjedésére. Ez legyen tehát programunknak egyik pontja.

De nemcsak az államhatalommal állunk

viccokkal üdvözlök. A sört óriási vaslapon szolgálják fel stb.

Elmentünk, mert valami quartie latinbeli diakos mulatónak tartottuk a neve után itelve. Hamarosan haza is mentünk, mivel megtudtuk, hogy mindez a szép mulatság csak éjfel után kezdődik. Ez az ígérlet nem nagy vonzó erővel bírt rájk és sietve távoztunk, a nadrágszoknyás felszolgáló hölgyek nagy sajnálatára. Ezek után legalább merem hinni, hogy a nadrágszoknya belátható időn belül nem fog a divat teren megjelenni!

*

Az ember egész napi komoly buvárkodás után, úgy elbődül estére, hogy elaludni se tudna, ha valami vidám, könnyű hangulattal el nem üzné a fáradságot. A Luna parknál alkalmasabbat alig talál az ember erre a célra. Halálra kacaghatja magát néhány pfeningért és nem kell felőie, hogy éjfel után kezdődik a darcidó. Dehogy! Akkor már végződik minden itt. Amolyan präter féle, wurstli féle varosligettajta hely ez, ahol minden rendű, rangű és műveltségű ember talál magának való üdülést. Olyan pazarsággal bannak itt a villanyerőkkel, hogy azaz meglevenült tündéerkertnek tűnik fel ez a szines város a maga bizarr, bohókás ötleteivel, fénypompájával, mely még a raffinált kulturszemeket is próbára teszi. Egyszerűbb látású szem és lélek egyszerűen belezavarodik a sok technikai csudába. Vannak itt igen komplikált és igen naiv mulatságok, melyek éppen azért kedvesek.

Kedves útitársunk egy fiatal báró, elfáradván a sok lötás-futasban, irigylésre méltó kenyellemmel ül bele a park szelén álló üres pamlagba. Hát uram fia, honnan, honnan nem, a földből bujt-e elő, vagy a pamlag alul, egyszer csak egy léces ketrec kerekedik a divány köré és oda rekeszti a mi barátunkat. — Báró a ketrecben! — kiabálunk össze-vissza nevetgelve csodálkozva. Fele se tréfa! A ketrec mindenütt csukott. Pillanat alatt körülveszi egy sereg idegen s szürnyű nagy a mulatság a pörül járt báró rovására.

Nem tanácsos a fáradt embernek letelepedni az ilyen esabítóan hívogató diványra, mert hasonló sorsra jut! Pali báró is csak drága pénzen váltotta ki magát a furfangos masinából, az elősiető szolga nagy gyönyörűségére. No de ennek öröme ott nyomban le is fényképeztek lilaszínű villanygép mellett s míg a világ kacagni fogok, ha ránézek e tréfas kepre.

Van itt aztán a világ minden részéből való jelenet. S ha a márkák bőven vannak a zsebben, sorba lehet nézni őket. Én azonban szegény lévén, mint a templom egere, csak Arábiába, Egyiptomba mentem be. Nincs olyan bolondság, miből az ember tanulságot ne vonhatna le.

Ime: előttem áll az arab iskola. A földön guggol egy sereg gyerek. Egyik sír, másik kacag; az ott ülve alszik; amaz elterült a földön pala-

tablástól. Kereszbe font lábakkal ül a mester. Turbán a fejen. Eszeveszett módon óbegatnak mind a hányan. Az embert messziről odacsalja a hang.

Amott kezmvés dolgozik. Fénykép után a személtáttára rakja ki apró gyöngyházból, szines köből, valamelyik arab előkelőség képét. Valamivel tovább nagy szakállú férfiak csalják ki a furesa szövőszéken a kelet pazar ornamentikáját. Három nő az ugynevezett hastáncot járja egy-egy kigyóval. Bumulatos az az izommozgás, melyet ez a három nő produkált. Nincs az a kigyó, amely jobban küszna, mint ahogyan mozogtak, hullámzóttak az izmok a táncolóknak testén.

Arábiába lépve, szamarak, tevék, arabok ordításától zeng a hely. A beléptől egyszerűen derekon kapja egy-egy arab nő, vagy férfi s ha résen nincs, pillanat alatt felveti valamelytk púpú teve hátára és az elkezd örületen száguldani, mintha a Szaharán kellene átrohannia a kedves teherrel. A kedves teher pedig úgy sikoltoz, hogy annál csak a nézők kacagása hangosabb.

Szamárságok biz' ezek, de jókat lehet kacagni, ha megfelelő hangulata van az embernek. Akkor még tovább is folytatja s a lovaglás után kipróbálja a vízbe síkló csolnakot, az emberevő sárkányt, a levegőt szelő leghajó kocsarat és a forgó korongot, melyen ember fia meg nem tud állani, de amelyre fellepedik

szemközt törekvéseinkben. Gabona, burgonya, szőlő és gyümölcsstermelő közönségünk, továbbá a szesziparosok mind hangosabban és hangosabban panaszkodnak, hogy az alkoholelles mozgalom mérhetlen gazdasági károsodást okoz úgy az östermelésnek, mint a szesziparnak. Szőlőtulajdonosaink között immár szálló igévé kezd válni az, hogy alighogy a filloxerát kiheverték, beültött a goodtemplar. Ennélfogva a teljes tartózkodásra buzdító alkoholelles mozgalmat élifelik, tőlük telhetőleg üldözik is, — sőt tetszetős ellenszert is eszeltek ki ellene: a mértékletes alkohol fogyasztók egyesülését, amelynek tagjai csak arra kötelezik magukat, hogy pálinkát soha nem isznak és a szesz élvezetével soha vissza nem élnek.

Felhívom a tagtársak figyelmét erre a mozgalomra is. Nem vonom kétségbe a mozgalom jobhiszeműségét, de ennek tetszetős ruhája alatt egy termelési ág érdekeinek védelme rejtőzik, mert hiszen a tapasztalás már rég eldöntötte, hogy eredményes küzdelem az alkohol ellen csak a teljes abstinencia jegyében képzelhető. Nekünk tehát ezen ugynevezett mértékletes alkohol fogyasztók szövetségének keletkezését nem szabad elősegítenünk, hanem ellenkezőleg: minden erőnkkel törekednünk kell arra, hogy a közönséget meggyőzzük, hogy eredményt csak a teljes tartózkodás diadalra jutása által remélhetünk. Hogy ez így van, azt Forel után nem kell e társaságban nekem bizonyítanom. Munkaprogramunk második pontja legyen tehát a küzdelem a teljes abstinenciát elnyomni törekvő ugynevezett mértékletességi mozgalom ellen. — Az átalakulás nem lesz oly gyors, hogy a változó viszonyokhoz ne tudnának alkalmazkodni.

Visszatérve a fertőző betegségek analogiájára, törekednünk kell továbbá az egyéneknek a ragályozás iránti fogékonysága csökkentésére. Ennek az elérésére — őszintén bevallva — nem tartom célravezetőnek azt a módszert, amit az antialkoholos mozgalom eddig alkalmazott. Mert mit látunk eddig? Jórészt egy mintára készült előadásokkal és idegenből atvett népszerű irá-

sok terjesztésével iparkodtunk a tömegre hatni. Az egész magyar antialkoholos irodalom jórészt Forelnek és tanítványainak irasából táplálkozik: az ő statisztikai adataikat, megfigyeléseiket, számításait — sőt kizsoltásait is szépen átvettük és hirdettük. Ez pedig a mi földünkben idegen palánta és annak is marad. Nekünk meg kell teremtenünk a magyar alkoholizmus ismeretét. Össze kell gyűjtögetnünk az adatokat a szeszfogyasztás mertekéről, az egyes vidékek szerint megállapítani a fogyasztott szesz italok mineműségét, a közsegekkig lemenőleg kell kutatnunk a szeszfogyasztás okait, következményeit és a siker reményével alkalmazható ellen-szereit. Óriási és aprókeles gyűjtő munkának kell tehát megelőznie a tulajdonképpeni cselekvést és a küzdelmet akkor sem lehet sablon szerint vezetni, hanem az egyes népfajok, vidékek szerint individualizálva. Valamiképpen a jó orvos sem a betegséget gyógyítja, hanem a betegségben szenvedő embert; azonképpen nekünk is nem az alkoholizmus ellen kell küzdenünk, hanem az ebben szenvedő beteg ember-társainkat kell egyenlőségűhöz alkalmazkodva, ebből a betegségből kigyógyítanunk.

Legyen tehát programunk harmadik és legfőbb pontja: Összegyűjteni a magyarországi alkoholizmus megismeréséhez szükséges adatokat, kiterjeszkedve hazánk minden vidékére, minden társadalmi osztályára a mondottak értelmében.

Uraim! Önök megtisztelték a vezéri zászlóval. Én felemelem a lobogót és felkerem Önöket, kövessenek a harcra az elmondott haditerv-cél alapján. Igérem, hogy e küzdelemben elől megyek és bizom benne, hogy hadseregem nem hagy eszerben. Mert az az utóbbi, a hadsereg hűsége, kitartása fontos. Napoleon esatái a gránátosai, a közkatonái nyertek meg; ami küzdelemünk eredménye is az önök munkásságától függ első sorban. Fel tehát a munkára, hazánk és az egész emberiségnek javára!!

férfi, nő, gyermek és néha 15—20 előkelő hölgyet egyszerre dob le a pergő korong a nezők nagy mulatságára.

Hát ezek bár vidám dolgok, de nem túlságosan jelentősek. Amiről alább szólok, az nemcsak berlini specialitás, hanem világhírű dolog. A jégpalota. Tudtommal csak Parisban van a mása s ha igaz, most tervezik Budapestben.

A koresolyázó palota színházszzerű beosztással készült, csupán a földszint nezőtere üres. Ott van ugyanis a villogó, ragyogó síma jégtükör, melyet vegyi összetételű percek alatt fagyasztanak a koresolyázók nagy gyönyörűsége, akiknek éjjel-nappal, télen-nyáron rendelkezésükre áll a jég. A földszinti páholyokban ételt, italt szolgálnak fel. Az emeleti páholyokban estélyi ruhás előkelő úrhölgyek legyeznek magukat. Bizar ellentét igazán. Meg-megcsap a friss, hide jégillat és a koresolyázók fülenek olyan kellemes a jégkarcolás zenéje. Kacagó, boldog párok siklanak el előttünk. Egynémelyik rendes koresolya-toilettben, prémekkel, boával, muffal, a másik lengé illúziókban, csipkében, selyemben, rőzsaszín, fehér bál-ruhákban virágdísszel; a másik utcai ruhában, kalapban. Aki akarja bálban képzelet magát; akinek jobban tetszik, társaságban, vagy utcán. Gyönyörű vilánydiszben ragyog a jégpalota, szól a zene s mindenki boldognak látszik. A magyar cigányzene itt is reklámirozza van. Akkor is éppen az játszott, mikor ott voltam.

Időnként lekürtölik a közönséget a jégről és következik az ünnepi műsor, melyet a vállalat szervez. Az ember igazán azt hiszi, hogy nem ezen a földön van. Százával bujnak elő egyenruhás kis törpék, akik boszorkányosan siklanak tova, mintha földalatti játeket üznének. Aztán fehér habléányok usznak elő és fantasztikus légi játeket kezdenek, aztán nemzeti felvonulások, torna és futball versenyek. Farsangi menet érkezik száz meg száz változattal, elefántokkal, bizzar alakokkal. Aztán elvonulnak. Ünnepi esend támad. Egy feketeruhás bájos nőalak repül ki. Nem mozdul, nem lép, csak kileng a térre, repülő pózban, mint mikor a királyság rebbenés nélkül megüssza a levegőt. Soha szebbet, gyönyörűbbet, plasztikusabbat, mereszbbet nem láttam, mint az ember beleolvadását a levegőbe. Ez volt az emberi test legmagasabb esztétikája. Aki Berlinben jár, keresse meg ezt a feketeruhás leányt. Ünnepe lesz a szemének, a lelkének.

**Aki oly ujságokat vagy más irato-
kat olvas, melyeket vallásellenes em-
berek irnak, saját lelkén követ el
öngyilkosságot.**

Stolz Albán.

BOLYONGÁSAIM.

IV.

Multak a napok s elég gyorsan multak; a szt. beszédek élvezetesekek voltak — egy-két öreg bóbiskolt, de hát a kor és . . . megboacsájtható? A főpásztor többször felszólt: lelkesen beszélt, mikor a betegek gondozásáról volt szó: joggal beszélhetett. Tanúja voltam Komáromban, mely apostoli munkát végzett a betegek körül a kórházakban; bizony sokszor a szegények viskóiból bizonyos bogarakkal telítve jött haza a plébániára; ilyenkor mindig sokkal jobb kedve volt, mint máskor. Betegeket gondozni, lelkiileg ápolni, többször feloldozni. Általános gyónást vezetett velük — ez komoly apostoli munka. Szinte üres volt a terem, mikor a főpásztor hivatalos dolgai miatt távol maradt egy-egy beszédétől.

Az eső hullott apró cseppekben, az Olt dagadt nagy hullámaival, a lelkekre hullott a kegyelem s a szívek dagadtak a szent Szív tüzetől.

Mikor így az oltárnál beszélt a főpap, eszembe jutott: oh! bárcsak megérténé mindenki az ő nemes intencióit s lelkesedne mindenki az ő apostoli munkáján. Aki nem érti meg, az távol áll a lelki élettől, aki gáncsolja, önmagát fotografálja le. De elég legyen ebből ennyi. Utóbb meg hízelgésről s egyéb tulajdonságról vádolnának. Akik ismernek, azok megértenek engem is. Következett a rövid lelkes, eucharisztikus értekezlet. Mily praktikus pontokat tűzött ki itt is a főpásztor! A pap szeresen gyóntatni! No, ezt sokszor kell hangoztatni. Bolyongásaim alkalmával történt — megnyugtatósul irom, hogy nem Magyarországon történt. Felhatalmazásom nekem nem volt gyóntatni — mellesleg megjegyzem, hogy egy bürokratikus püspöki aula szűkebbülése akadályozott meg ebben — jött egy más pap, miséjét végezte, bejön egy nő, alázattal esedezik, hogy gyóntassa meg. Mi történik? A pap nagy méregeggel feleli: jöjjön holnap reggel fél hatkor, akkor meggyóntatom, mert én ide fürödni jöttem és nem gyóntatni.

Jaj, de fájt lelkemnek ez a beszéd. A pap szeresen gyóntatni. Atutaztam egy városban. Gyónás napom volt. Bemegyek a plébániára. A káplánok ingben és nadrágban vannak. Megyek az egyikhez: „Ja kerem, mi ilyenkor sétálni szoktunk menni, nem vagyok felöltözve stb.“ Utasít a másikhoz: „Kérem, nekem nincs stólam, ilyenkor sétálni s fürödni megyünk.“ „De kérem én utas ember vagyok, nem tudhatom az önök terveit“. Végre, nagy sokára előkerült egy rozoga fehér stola s megtörtént nagy kegyesen a gyóntatás — s ami különös — hibás formulákkal — nekem kellett kijavítani a hibákat. Istenem, mily fontos téma ez: A pap szeresen gyóntatni!

Még történt velem ilyen eset — Magyarországon! — szerzetes házban; amikor már engem is elhagyott a türelem és azt mondtam az illető Páternek: „Uram, ha én világi volnék, ily eljárás után soha sem mennék többé gyónni.“ Bizony így vagyunk, saját keserű tapasztalatból irom e sorokat.

Még egy ket bucsuzkodás és széjjel ment a kis lelkes csapat. Magam is vonatra ülve, kedves társaságban Tusnádfürdőre érkeztem. A jubiláns kedves apát urat csak távolról láttam, ugyszintén a plébános urat. Tusnádfürdőn rövid ideig voltam, az idő hűvös volt és az élet — nagyon fürdőies. Megérkeztek a kozmási papnak tüzes lovai és rázós szekere s Boga Alajos társaságában Köntzei bácsival mentünk Kozmásra.

Főtisztelendő Szerkesztő Úr!

Bizony elmaradtam az írással. Mi szegény iparosok mostanában keressük meg a teljére való, mostanában vannak a bucsúk és a vásárok, oda kell dolgozni és oda járunk. Most úgy jutok az írásokhoz, hogy nagyon kifáradtam a mulatásban, elővettem hát a pennát és pislogó lámpám mellett írok. Tetszik tudni szeretettel, ez már mégis csak elszomorító dolog. Multkor vásáron voltam az anyjukommal. Körülnéztem a vásáron s mire visszamegyek, hát az asszony nagyban olvas egy újságot s képzelje csak mi volt? Az a förtelmes Nap. Csinaltam vele egy kis patáliát, hogy minek ad ilyen lapért pénzt? Azt mondta, hogy erővel kezébe nyomta egy koccos gyerek, nem is kérte a pénzt, elszaladt. Kiváncsian nézegetem, gondoltam, hogy valami kutvaságnak kell benne lenni, hogy ily erőszakosan terjesztik. Persze, hogy volt: az elkobzas. No már kérem szeretettel, még mást is kéne tenni e lappal. Hogy összeröfönt e lapnak hasonszerű publikuma, mily jajgatást csapnak, hogy fenyegetik még az Úr Istent is. Hajtogatják a szabadságot, hogy így meg úgy forradalom lesz. Elszomorodtam. Mennyire hátra vagyunk mi a mi sajtóügyünkkel? Sok felé kell járnom, de a mi sajtókkal sehol sem találkozom. Elnézem a vásárokon, hogy veszik azok az egyszerű földműves emberek a Napot, Estét, Kisújságot meg egyebet. S mi csak jajgatunk, sopánkodunk s vesszük azt, amit a kezünkbe nyomnak. Azt hiszem, a mi vezető embereink nem elég mozgékonyak és élelmesek s nagyon kevesen állanak be a sajtó a postolónak. Én az én rövid eszemmel úgy gondolom, hogy az apostolkodáshoz ez kell: 1) előfizetni, 2) terjesztetni, 3) megfogni a pennát és írni, 4) ha babban van a lapunk, mint egy hadsereg, mellé állni. Nem tudom, hogy jól gondolkozom, de én így teszek az én lapjaimmal. Alázattal esedezem, hát szép dolog az, hogy én csak most a nyáron tudom meg, hogy nekünk erdélyieknek két lapunk van? Senki sem mutatta meg nekem, senki sem beszélt róla. Pedig hát mi a jó anyjukommal olyan papszerető emberek vagyunk — eleget beszélünk a tisztelendő urakkal. Itt igazán ránk ferne abból a zsidó szelemből. — Különbön úgy látom, hogy mi már úgy is veszve vagyunk, — csak engem tanítottak volna!

Megbocsásson Szerkesztő uram a rossz íromért, de mikor olyan kemények az ujjaim s még a legvastagabb tollszár is olyan vékony nekem. Oszk csak majd a télen írhatok, mert vagyon egy kis gazdaságom, itt az őszi munka, azt is magunk végezzetjük, nagyon drága a nap-szám.

Vagyok hűséges közkatonája
a marostordai iparos.

HIREK.

Országos Katholikus Szövetség.

Az Országos Katholikus Szövetség az idei katolikus nagygyűlést november hó 12—14. napjain rendezi. Az előkészítő munkálatok már megindultak és a szövetség elnöksége a nagygyűlés fővédnökségére Vaszary Kolos bíbornok, hercegprímást kérte fel, aki a szövetség elnökehez a következő megleghangú levelet intézte:

„Nagyméltóságú gróf, Val. Bels. Titk. Tanácsos Úr!

Őszinte örömmel és köszönettel vettem Nagyméltóságodnak f. hó 21-én kelt nagy-

becsű meghívóját a f. é. november hó 12—14. napjain Budapesten rendezendő XI. katolikus nagygyűlésre.

A magyar kath. társadalomra nagy és súlyos feladatok várnak, amelyeknek sikeres megoldásához az összetartásban rejlő fokozott erőre mindinkább szükség van. A hitéleti, jöteknységi, közművelődési és szociális kérdések nagy tömege foglalkoztatja társadalmunknak minden rétegét s ebben a munkában a kilen százados magyar kereszténység fiainak vezető szerepet kell vinniök.

Fájdalommal tapasztalhatjuk, hogy ama magasatos eszmék, melyeknek éltető ereje tartotta fenn — minden támadással szemben — a magyar nemzetnek szilárd alapjait, ellességes aramlatok elhomályosítai igyekeznek.

A kath. nagygyűlések hivatása, hogy egyrészt a haladás útja a mi keresztény hitünknek igazságaival kifejlődjék, másrészt elhárítsák és távol fartsak azokat a támadásokat, melyeket a felforgató irányzat fegyvereivel ellenük intéznek.

Mindig igaz örömmel látom tehát az Országos Kath. Szövetségnek, mint a kath. nagygyűlések rendezőjének, kiválóan nagyfontosságú működését a magyar kath. társadalmi szervezkedésnek terén.

A XI. kath. nagygyűlésre az eddiginél is nehezebb feladat hárul.

Midőn buzgón kérem Istent, hogy tanácskozásai és határozatai a magyar kereszténységnek diadalt szerezzenek és szeretett hazánk boldogulását hathatósan előmozdítsák, egyben tisztelettel értesitem Nagyméltóságodat, hogy a fővédnöki tisztelet készségesen elfogadom.

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tisztelettel őszinte nyilvánítását.

Balatonfűred, 1911. évi augusztus hó 26-án.

Vaszary Kolos,
bíbornok, hercegprímás.

— **Tanev kezdete.** A gyulafehérvári összes iskolákban történt beiratkozások után már folynak a rendes előadások. Az ünnepélyes Veni Sancte Kisasszony napján, szept. 8-án lesz a székesgyházban 9 órákor.

— **Papai nyilatkozat a szabadkőművesek ellen.** Rómából táviratozzák: A szentszék a jövő hónapban Rómában ülésező nemzetközi szabadkőműves-kongresszus ellen protestáló nyilatkozatot fog közzétenni, mert a nemzetközi kongresszusnak Rómában való megtartását a pápaság és a pápa személye elleni tüntetésnek tekintik.

— **Gyászmise Erzsébet királynéért** hétfőn lesz 9 órákor a várbán, mivel 10-ike vasárnapra esik.

— **Halálozás.** Gyulafehérvár egyik derek intelligens családját újból súlyos csapás érte. Még nem hegedt be szerető szívak sebe a hirtelen elhullott virág, Lujzika távozása után s már a fájdalomban megtört erős férfi, a szerető édes apa is követte őt az örökkévalóságba. Frölich Gyula, Gyulafehérvár taradalmi életének egyik régi típusú, kedves alakja meghalt. Haláláról gyászoló családjá következő sorokban értesít: „Özv. Frölich Gyuláné szül. Löw Lujza úgy a maga, és gyermekei: Oszkár, Gyula, Vanda, lértzett Dr. Eisenmayer Gyuláné, Jolán, Olivér, valemint veje: Dr. Eisenmayer Gyula, unokái: Imola és Gyula, nemkülönbön számos rokonság nevében fájdalomtól megtört szívvel tudatja, hogy szeretett férje, illetve jó apa, nagyapa, após, testvér és rokon Frölich Gyula gyógyszerész rész életének 65-ik, boldog házasságának 35-ik

esztendejében e hó 29-én jobbletre szenderült. Hült tetemeit e hó 31-én d. u. 5 órákor fogjuk saját hazából az ágostai hitvallás szerint a közös temetőbe eltemetni. Béke poraira! Gyulafehérvár, 1911. augusztus 29. Temetésén impozáns részvet nyilvánult meg a város minden testülete s az egyesek részéről. Imádkozunk érte.

— **Vojkuly József** gelencei plebanos sir-emlékére Merza István erzsébetvárosi plebanos 3 kor., Súlyom Géza, Soóthy Gyula 10—10 koronát küldöttek. Főösszeg 23 korona. Engedjék meg szeretett oltartestvéreim, hogy áldozatkész szívök ajtaján ismételten zörgessek s kegyes adományt kerjék az elhunyt s érdemekben gazdag euch. pap siremlékére. Ne engedjük feledésbe menni Vojkuly emléket, aki egyházmegyénkben született (Kézdivásárhelyen) s dolgozott az euch. szellem terjesztésén élete utolsó perceig. Könnyen nekülözhető fillereikkel sziveskedjenek támogatni a kedves szerkesztő által fölvetett eszme megvalósítását s ez által szép bizonyosságát nyújtjuk a testvéri és euch. érzesnek. „Adjatok, amit Isten adott.“ A pénz Gelence-re kell irányítani.

— **A románok kultúrnépe.** A románok legnagyobb kulturális eseménye az „Astra“ fennállásának 25-ik évfordulója alkalmával Balázsfalván nagy jubiláris ünnepet rendezett augusztus hó 28—31-ik napjain. Házi és kézműipari kiállítás, jubiláris díszelőadás, repülőverseny, táncestély ügyes rendezéssel szórakoztatták a megjelent sok ezerre menő nagy közönséget. Előadták „Az árgesi farkastély“ c. operát nagyobbrészt műkedvelők szereplésével. A román gimnázium udvara nezőtérre alakult, mely 2—3 ezer embert volt képes befogadni. Az előadás nagy sikert ért el, melyet maga a szerző balázsfalvi gimn. tanár dirigált. Óriási nézőközönséget vonzott Vlaicu aviatikus repülő versenyre, a mely szintén fényes eredménnyel végződött. Bukurestből ide szállított hatalmas szerkezetű areoplanján nagy bravurral vezette repülését, körülbelül 40 percig időzött a levegőben. Felszállása, valamint légi utazása s hibátlan lezállásaért frenetikus ünnepeletésben volt része, mire méltán rászolgált. A háziipari és kézműipari kiállítás, különösen a varrás művészetére való tárgyak állandó látogatottságnak voltak kitéve, nagyon sok remek tárgy nagy értéken kelt el. Különös dicséret és elismerés illeti a faradással és nagy szakértelemmel munkálkodó rendező bizottságot, mely a négy napig tartó ünnepségnél rendezésével derek munkát végezett. A jubiláris ünnepély a legnagyobb anyagi s nemkülömbön erkölcsi siker koronájával ért véget.

— **Gazdálkodni kell a közégi építkezéseknél.** A belügyminisztertől érdekes és gazdasági szempontból jelentős rendelet érkezett tegnap a vármegegyékhez. E rendeletben meghagyja a miniszter a megyeknek, hogy a jövőben minden közégi építkezést csakis úgy lehet fogadtatítani, ha a terveket az államépítészeti hivatal előbb felülvizsgálja. Eddig ugyanis, bár az építkezés tervét a felettes hatóságok felül is vizsgálták, ez a vizsgálat nem szakszerűleg történt és a legtöbb esetben eszközölhető megalkarításokat nem tudták kimutatni. Most a miniszter rendelete alapján a tervek felülvizsgálásánál az államépítészeti hivatal köteles lesz a terveket gazdasági szempontból is tanulmányozni és esetleg azon a megalkarítások érdekében változtatásokat is eszközölni.

— **Geológusok Erdélyben.** A magyar királyi földtani intézet országos geológiai fölvételi serényen folynak hazánk különböző részein. Az egyik kirendeltség az erdélyi vízvidékek természetét kincseit kutatja az Érchegeységben

és a Mezőségen. Az erdélyrészi Ércegséget Palfi Mór és Papp Károly dr. térképezik, amíg a Mezőség földgázvonalait Böckh Hugó főbányatanácsos vezetésével kilenc fiatal geológus kutatja. Az Erdélyben működő geológusokat élénken támogatja Lóczy Lajos dr. egyetemi tanár, a m. kir. földtani intézet igazgatója is, aki Papp Károly dr. osztály-geológus kíséretében augusztus havában az egész erdélyrészi Ércegséget, Soborsintól Zalatnágig beutazta.

— **Országos gazdakongresszus.** A Magyar Gazdaságvédelem és Szatmármegyei Gazdasági Egyesület felszázados jubileuma alkalmából rendezett kiállításának megnyitásakor, szeptember 28-án Szatmáron országos nagygyűlést tart, melynek programja: Darányi Ignác elnöki megnyitója; Város és falu, előadó Mailáth József gróf; A gazdák érdekei és a parlament, előadó Mezőssy Béla; A földherli szövetkezetek, előadó Meskó Pál; A közlegelőkről, előadó Jekey László. Az országos gazdakongresszusra Baranyamegyéből is számosan fognak elutazni.

— **Leánygimnázium Kolozsvárott.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter végre állami kezelés alá vette a kolozsvári állami felsőbb leányiskola gimnázialis irányú tanfolyamát, melyet az igazgató tizenöt éven át saját költségére és felelőségére tartott fenn és mely már sok jeles növendéket készített elő az érettségi vizsgálatra. A tanfolyam tehát jövő 1911—12. isk. évtől kezdve mint állami intézmény folytatja eddigi működését és a IV., V. és VI. osztályokban a megfelelő gimnázialis osztályok különböző tárgyaiból, a két továbbképző tanfolyamon pedig a gimnázium VII. és VIII. osztályának tanterve szerint készíti elő a növendéket az érettségi vizsgálatra. Az előjegyzéseket elfogadja és a tanfolyamra, valamint az internátusba való felvételre vonatkozó fölvilágosításokkal szívesen szolgál a kolozsvári áll. felsőbb leányiskola igazgatója.

— **Földgáz Háromszék megyében.** Természeti kincsekben gazdag megyénk újabb nevezetésekre tett szert. Az újabb geológiai kutatások nagymértékű földgázkonstatáltak Bányai János polg. isk. tanárnak Előpatak környékén tett geológiai munkálatai közben sikerült Hidvég és Árapatak között a földgáz nyomokat megtalálni. Úgyisint földgáz előfordulást talált a torjai „Büdös” barlang környékén is. A legdusabb kitérőket azonban Sósmezőn találta, hol különben Lóczy L., a földtani intézet igazgatója már korábban is észlelte. A sósmezői gázkitérőek nagymértékben felülmúlják a híres sármási gázkút kivételével az összes eddigi furások eredményét úgy, hogy ha a többi esetleg nem is szolgáltatna elég gázmennyiséget, a sósmezői vidékünk összes gázszükségeit fedezni fogja. Lóczy Lajos, kit Bányai értesített felfedezéséről, szeptemberben megyénkbe jön és alapos kutatás alá veszi a nevezett helyeket.

— **A tanulóifjúság megmentése.** Dr. Bors Lajos a pécsi felsőkereskedelmi iskolának több éven át volt orvosa, figyelemreméltó felhívást intézett a magyar szülőkhöz és az országgyűlési képviselőkhöz, a melyben reámutat arra a veszedelemre, amelyet a tanulóifjúság körében egyre jobban elharapódzó nemi betegségek okoznak s felszólítja nevezetteket a veszedelem elleni védekezésre és a tanulóifjúság megmentésére. Dr. Bors ugyanebben a tárgyban egy magánlevelet intézett gróf Zichy János vallás- és közoktatásügyi miniszterhez, melyben több évi tapasztalataira támaszkodva előadja, hogy a vétkes (esetleg beteg) tanulóifjúság az intézetből való azonnali eltávolítását, miként az most a legtöbb helyen történni szokott, nem tartja célravezetőnek, mert az intézetből kizárt tanulók erkölcsi

érzéke a súlyos büntetés alatt nem, hogy javulna, de a még benne létező morális talajt teljesen elveszti, másrészt pedig a beteg tanulók a büntetéstől való félelmükben titkolják a bajt és ilyenképpen egészségüket teljesen tönkreteszik. Ennek elkerülésére dr. Bors a kötelező orvosi vizsgálatot és különösen azt javasolja, hogy az iskolai év elején és végén a (6—7—8-ik) felsőbb osztályoknak 2—3 óra előadásban az orvos lakásán rövid vázlatban előadás tartassék a bujakóros bántalmakról és azok borzasztó következményeit illusztrált képekben bemutatva a tanulóknak: ezen képeket a fiúk soha el nem feleldik — beveszöndnek az emlékezetbe — utálatot gerjesztve az ifjúságban és ez az utóbbi lesz az, ami megóvja a fiút a bajtól. Dr. Bors ennek a tervnek pártolására hívja fel a magyar szülőket, melyeket, egyébként a vallás- és közoktatásügyi miniszter is elismerőleg fogadott. Mi a magunk részéről szintén meg vagyunk győződve dr. Bors intencióinak nemes voltáról és tervezetének hasznosságáról, ennek dacára azonban azt hisszük, hogy maga az orvosi tanács és az utálat a fenyegető veszedelem megátlására nem elegendő. A tanuló ifjúság erkölcsi érzékét és morális felfogását kell, hogy elsősorban megerősítse az, aki megakarja övni a kisértéstől. Ha a keresztény vallás-erkölcsi felfogás urrá lesz a lelken, akkor ezekben a lelkekben feltétlenül lesz annyi erő, hogy elveszék maguktól a bűnt — nem az utálat, hanem az erkölcsi tisztaság után való vágyakozástól indítva. S ha ezt a vágyat át nem érzik, akkor hiábavaló lesz minden orvosi jóakarát.

— **Szeptember 22. — kritikus nap.** Habenicht góthai tanár az európai szárazság és hőség okairól, valamint következményeiről érdekes cikket írt egy nemet újságban. A hőségnek főokát abban látja, hogy az Izland és Spitzbergák között levő tenger, amely Európa viharfészekének tekinthető, a szikratáviró jelentése szerint teljesen jégmentes. Ebből következtetve, legalább is szeptember végéig nagy meleg jöszöl és csak akkor várja a fordulatot. Kritikus napok gyanánt az augusztus 28. és szeptember 24. újholdat jelzi, de főleg az utóbbit. Szeptember 22. kitünő kritérium lesz a földrengés és tűzhányó kitérősek elméletére nézve is, amelyek az előbbinek a kísérő tünetényei. Ha helyes a Humboldt-féle teória, hogy a föld izzó belseje és a hűlő rétegeknek reakcióját illetően, akkor ezen a napon Európában földrengések és tűzhányókitérősek lesznek. A nyári hosszas szárazság a folyók és tengerek színvonalának süllyedése, valamint a temérek tónak és talajvíznek elpárolgása a kontinensnek hatalmas termentesítését idézte elő. Most már szeptember 22., amikor a nap ekvatorális állásban lesz, ahol pedig a földhöz közel van, így e kettős vonzás következtében megvan minden feltétel az emelkedési teoriára nézve és így a földréteg mozgása várható. Ezen elmélet szerint a napokon, esetleg néhány nappal előbb heves földrengés és tűzhányók kitérőse, vagy pedig csakis az utóbbi várható. A mi földrészünkön valószínűleg a Vezuv fog magáról életjelt adni.

— **Erdőöri és vadöri szakvizsga Brassóban.** Az erdőöri és vadöri szakvizsgák folyó évi október hó 16-án és az erre következő napokon az erdélyi részekben Brassóban. Nagy-szebenben és Kolozsvárt a vármegye székhelyében délelőtt 9 órakor fognak megkezdetni és folytatódni megtartatni. Akik az erdőöri vagy vadöri vizsgát letenni óhajtják, az erre vonatkozó engedélyért a szükséges kellékek bírást igazoló bizonyítványokkal felszerelt folyamodványukat folyó év szeptember hó 30-áig ahhoz

a kir. erdőfelügyelőséghez nyújtják be, amelynek székhelyén vizsgát tenni kívánnak.

— **Új bélyegfüzetek.** Renkívül praktikus újítást léptet életbe a postaigazgatóság. Huszonnégy tizfilleres bélyegből álló füzeteket boesát forgalomba, amelynek a lapjai perforált bélyegekből fognak állani, a füzet egyes lapjait pedig vékony hártya választja el egymástól, hogy az egymás fölé helyezett bélyegek össze ne ragadjanak. A bélyegfüzetek zsebben, erszényben, tárcában könnyen elhelyezhetőek, áruk pedig a bélyeg áránál ket fillérral drágább lesz, hogy a postaigazgatóság a fizet összeállításának és a fedőlapoknak költségeit megszerzeze. A postaigazgatóság, ha újítását a közönség szívesen fogadja, idővel különböző áru bélyegfüzet összeállításait egy egy füzetbe.

— **Az Edison-mozi** csodálatos sikereket arat meg a nyári hőség fölött is. E sikernek titka pedig — amit már azelőtt is jeleztünk — az igazgató finom, nemes izlése, mellyel nemcsak megvalogatja darabjait, hanem áldozatot nem kímélve, arra törekszik, hogy mindig olyant nyújtson, ami fölötté áll a közönséges mértéknek. Úgy halljuk, hogy sikerei már másokat is vá lalkozó szellemre készítetnek. Dehát talán két mozi sok lesz ennek a városnak, no meg a tanács is megdölgözik előbb, semhogy olyan könnyen bukás felé egyengetné útait a leendő konkurrenszeknek.

— **Új soványító kúra.** Robin Albert francia orvostanár a francia orvostudományi akadémián a napokban újajta soványító kurájáról tartott előadást, amely nem a táplálkozás megszorítása vagy különböző orvosszerek alkalmazásában, hanem kizárólag abban áll, hogy a páciens a napi étkezések számának szaporításával és a táplálék alkalmas megválasztásával gyomrát kevesebb táplálékhoz szoktatja. Az első hallásra paradoxnak tetsző kúra részleteiben a következők: Reggel a páciens hideg hus vagy halat egyek, amihez forró vizet íhatik, esetleg kevés teát. A reggeli után felóra séta ajánlat. Feltizenegy órakor következik a második reggeli: egy-két tojás és lorró viz, utána ismét rövid séta. Ennek a második reggelinek főleg az a cél, hogy az ebédhez husból, forró vízből s azonkívül növényi salátából, triss főzelekből és gyümölcsből állhat. Az étkezések szaporításának és a forró víz ivásnak egyaránt az a célja, hogy az éhség és szomjúságérzetét csökkentsék, ami által azután a gyomor magától szokik rá a kevesebb táplálékra. Robin tanár kijelentette, hogy kurája eddig meg minden egyes esetben, amelyben alkalmazták, teljes sikerrel járt.

— **A világ legmélyebb bányái.** Északamerikában a Felső tó mellett levő Calumet, Hekla és Tamarok rézbányák, ahol 1500 méternél nagyobb mélységet érnek el. A belga szénbányákban és a cseh ércbányákban 1200 méternél mélyebbre jutottak. Németországban Hortaundi bányakerülethez tartozó Havannabánya legmélyebb 970 m. mélységgel.

— **Mint gyógyít a kínai?** A turini kiállításban most egész sereg recept és orosság látható, a miket a Kínában élő misszionáriusok rendeztek. E révén az ember fogalmat alkothat a kínai orvostudományról és a kínai gyógyszerészetről. E két tudomány két évezred óta semmit sem haladt a mennyi birodalom országában. A legtöbb orvosszert növényből készítik és különösen néhány virágot használnak e célra. A magnolia göresök és idegesség ellen használ, az anoman hashajtóul és a láz leküzdőjéül jó, a krizantimmal tüdőbaj gyógyítanak. A bors nedve a kínaiak szerint meggyógyítja az iszákost. A kínai gyógytudományban azonban jelentős szerepre jutottak az állatok is. A tücsök

megszünteti a nehéz légzést, a százlábú a mérgezést. Tüdőbajok ellen meglehetősen kellemetlen a kínaiak orvossága és pedig a csomorika, a vízkórságot farkastejjel gyógyítják, a némaságot és a nagyothallást pedig kankalinnal. Elképzelhető, hogy ilyen orvosszerek mellett nem sok Kínában a patika.

— Az élesztő gyártása és forgalombahozatala szabályozására a földművelésügyi miniszter úr a f. év elején szabályrendeletet bocsátott ki, amely szerint emellett csakis tiszta szesz vagy tiszta sörélesztő, vagy olyan szeszélesztő hozható forgalomba, mely legfeljebb 30 százalék keményítőt tartalmaz. A homosítások megállítására céljából több szigorú rendelkezés lépett életbe, így többek között az, hogy azokban a helyiségekben, melyekben sörélesztőt gyártanak, vagy atesmagolnak, nem szabad más élesztőt gyártani vagy tartani. Mithogy azonban az élesztőkeverők egy része, akik eddig helyiséget használhattak, üzemüket átalkítani illetve megfelelő új helyiséget berendezni még nem tudtak, a miniszter úr arról értesítette a pozsonyi kereskedelmi és iparkamrát, hogy a különféle fajta élesztők gyártására és tartására nézve előírt helyiségekre vonatkozó rendelkezést folyó évi szeptember hó 1-ig felfüggeszti. A rendelet egyéb részeinek felfüggesztését vagy bármely irányú megváltoztatását azonban a miniszter semmiféle érdekekre való hivatkozással sem tejesítheti, mert ezen rendelet a közérdeken belül az összes méltányos magánérdekek kellő figyelembevételével készült. A kamara ezenkívül még tudatja az érdekeltekkel, hogy mintavételek alkalmával a félnek joga van ellenminta vételét kívánni s azt tetszése szerint bármely állami szesz- vagy vegykísérleti s ugyszintén bármely kellő felhatalmazással ellátott törvényhatósági vegyvizsgáló állomással végelemeztetni.

— Ideális ragasztószert talált fel egy budapesti mérnök. Az új szer állítást minden elképzelhető anyag ragasztásával alkalmas és az egymáshoz tapaszott tárgyakat, az összes költségénél is szilárdabban köti egymáshoz. Így lehet fém, fat, porcellánt, üveget, követ, bőrt stb. egymáshoz, vagy az egymáshoz szilárdan összeragasztani. Két, tizenegyet, négyzet centiméter felületen érintkező vaslap, az új szerrel összeragasztva, 256 kilogramm megterhelést bír el. Idő és hő változások a ragasztót nem befolyásolják. Előállításuk különben a következő: Vízben felpuhított csintot, vagy bőrt egy enyves üstben felolvasztunk, azután táblákba öntjük és lehütjük. A hűtött anyagot iszapolt krétával egy másik üstben felfőzzük, azután folytonos keverés közben 2% lenolajat, 3% velencei terpentint és 16 százalék colofoniumot adunk hozzá és végül még 0.5 százalék szalicilsavat. Az anyagot a végleges formákba öntjük s az enyvhez hasonlóan hozzuk forgalomba.

AZ EMKE MÚLTJA.

(Folytatás és vége.)

Az alapvagyon forgatását illetőleg különben van közvetlen földbirtokban 737.365 K. 37 f., a földhitel érdekét is szem előtt tartó vagy éppen első helyen szolgáló értékpapirokban 946.890 K. 85 f. s a földbirtok érdekét szintén szem előtt tartó helyi és vidéki magyar pénztintezetekben, hitelszövetkezetekben stb. 1.864.571 K. 69 f. Az Emke tehát vagyonát, a rázkódtatásoktól megóvandó, megosztja s az utóbbi összegben benne van az eladott kolozsvári Emke-palota ára is, mely helyett az egyesület számára újabb székház emelendő. Az alapvagyon létrehozatalához járultak: 1.186.590 K.

49 f. hagyaték. 915.483 K. 55 f. alapító és 497.496 K. 88 f. rendes tagságdíj, adományokból és más egyszersmindenkorra szóló gyűjtésekből 553.790 K. 89 f., míg tökéletes útján szervezettel 1.473.667 K. 21 f. A vagyon tulajnyomo nagyrészt a hagyatékoknál SI, az alapítványoknál 60-01% ban az erdélyi rész adta össze. A magyar orsz. gyűlés képviselőháza már 1890. dec. 15-en egyhangúlag megszavazott az Emkének egy többmillios kölcsön-sorsjátékot, ez azonban azóta ismételt kérelmezés dacára sem adott meg soha, bár azóta más intézmények kaptak kölcsön-sorsjátékot, sőt egyszer ilyet maga az erdélyi román közművelődési egyesület, az Astra is. A vármegyei és városi törvényhatóságoknál oly állandó jellegű kulturális pótadót sem sikerült az egyesületnek elérnie, minő a Szatmármegyei Szochenyi-társulaté. Az Emke tehát kizárólag önmagán áll fenn s számbavehető államsegélyben különben sem részesült. Jó lesz ezt tudni azon hazai és külföldi ellenfeleknek, akik az Emke tisztán hazafias, loyális és emberbaráti működését az előidéző okokkal együtt nem akarják megérteni.

Az Emkének a testvéri és rokonegyesületekhez való viszonyából kiemelendő, hogy az Egyesület Irodalmi szakosztályából jön létre SS. nov. 18-án Kolozsvárt az Erdélyi Irodalmi-Társaság; Erdély idegenforgalmi, fürdőügyi és néprajzi ügyeire nézve szervezi és hozza létre az Emke 1891. jan. 12-én az Erdélyi Kárpát-Egyesületet; anyagi és erkölcsi támogatásával mozdítja elő az egyes Székelytársaságok és ezek alapján a Székely-szövetség létrejvetelét; az összes közművelődési és rokon egyesületekét 1896-ban az Ezredéves közművelődési kiállításban és kongresszusban egyesítvén, előbbi alkalomból abban a szerencsében részesül, hogy Ő cs. és Apostoli kir. Felsője a kiállítást szept. 8-án legmagasabb látogatásában részesíti s a kiállítási zsűri előterjesztésére az egyesületet „Orsz. közművelődési és közgazdasági tevékenységéért” szejtöké aláírásával ellátott díszoklevéllel, Erdélyben az egyedülvel tünteti ki. Az Emke a Dke kezdeményezésére tevékeny részt vesz a Múzeumok és könyvtárak orsz. tanácsa és felügyelősége létrejvetelében s egész erejével mozdítja elő 1908. jún. 22—3-án az Orsz. Közművelődési Szövetség és Tanács megszületését is, melynek ily alakban keletkezésére az Emke negyedszázadon át fáradozott.

Mind ez akció és agitáció végrehajtására pedig a székely hatarszélektől az erdélyi részen és az Alföldön át a szekesfővárosig szerveztetett: 1 budapesti, 19 megyei, 8 önálló városi, 73 járási és vidéki férfi- és nőválasztmány, együtt 101 fiokválasztmányi alakulat, mely nagy hálózat egy élő testben tartotta össze a nemzeti építést és ellenállást, míg a központban az ig. választmányon s a legbensőbb direktoriumon kívül 7 szakosztály s számos ad hoc és más bizottság, küldöttség stb. szolgálta negyedszázadon át kitartással és odaadással az ügyet. Állandó jellegű központi szerv még az algyógyi székely földműves iskola Ellenőrző bizottsága is, mely 20 év óta szintén ingyen és díjtalanul teljesíti gondnal terhes feladatát. Az ig.-val. negyedszázadon át minden hó 12-én d. u. 3 óra-kor Kolozsvárt a városházán tartott 236 rendes ülést, melyen a vendégeken kívül 119 választott és 227 alapító, együtt 346 tag, 5186 látogatóssal és pedig akként, hogy a látogatókból 153, tehát 44-22% a vidékre esik, ami az érdeklődés nyilvánvaló tanújele. Mind a fenti üléseken hozott 7181 önálló nagyobb jzkvi határozatot, vagyis minden ülésen átlag 27—8. Tekintettel, hogy az Alapszabályok értelmében az alapítók virilis

választmányi tagok: elmondható, hogy 2012 alapító tag mellett az Emkének van a világon a legnagyobb parlamentje. A direktorium a tisztikarból és 3 választott választmányi tagból állólag tartott negyedszázad alatt 343 ülést, melyeken hozott 8938 önálló nagyobb jzkvi határozatot, 26-66%-kal többet mint az ig.-vál-i ülés. Utóbbi azonban a direktorium határozatait vagy tudomásul vette, vagy olykor meg is változtatta. Az egész szervezet fölött állt az évi rendes közgyűlés, mely negyedszázad alatt 14-szer Kolozsváron kívül és pedig 2-szer, u. m. 1892-ben a negyedszázados koronázási ünnepen és 1896-ban a milleniumkor éppen Budapesten folyt le. Az Emke vidéki közgyűlései mindenynyszor felrúzták az ottani magyar társadalmat. A szervezet kiegészítéséhez tartoznak az Emke különböző intézményeinek elnökségei, gondnok-ságai és felügyelő-bizottságai, valamint a vidékenként felkért bizalmi férfiak, melyek mind együtt okozták azt, hogy az erdélyi részben a központ tudta és esetleges intézkedése nélkül alig történhetik számba vehető társadalmi esemény, melyekre sokszor éppen az Emke hívta fel a kormány, hatóságok és a sajtó útján a közvélemény figyelmét.

Az egész egyesület szolgálatára áll a főtítkári hivatal, mely negyedszázad alatt a pénztári, mint szellemi ágban ellátott 1.662.321 ügydarabot, vezet az Emkében 43 különböző pénztári, mint iródi nyilvántartást s melynek összes személyi kiadása 333.259 kor. 71 f.-be kerülve, ezek szerint egy évre 13.330 K. 37 f., a 25 év alatt a 18.957.450 K. 57 f. összforgalom 1-75 %-ka esik. Pusztán pénztintezeti szemmeltekkel is tekintve tehát, bár a kultúra és a közgazdasági akció, szervezés, ügyvezetés stb. attól függetlenül is pénzbe kerül, oly összeg, melynek ketszer-háromszor többet kap a legkisebb vidéki takp. vezetője is, melyre nézve ismételtelen méltán mondhatták ki a közgyűlések, hogy „Magyarországon egy intézmény sines, melynek központi vezetése pontosabban végezze kötelezettségét, de egy intézmény sines, mely azt olesóiban állana ki s melyel szemben idezni kell a berlini német Schulverein egyik jelentését, mely több évvel fennállása után: „A 12.000 márká évi jövedelemből — mondá — kb. 5.000 márkát fordítottat a tulajdonképi egyesületi célra, míg a többi az egyesület terjedéséhez szükséges agitációra adatott ki.”

Összegezve pedig a végeredményeket látjuk, hogy az Emkének is, mely negyedszázad előtt elvalalt programjának nem csak megfelelt, hanem, ha lehet, azon sokszorosan is túlmént, munkájával Erdélyben, az első húsz év alatt a magyarság 2.70%-kal való szaporodása mellett a másik két néprajzi elem csak 0.69, illetve 0.62% szaporodást, vagyis aránylagos visszamenetelt tüntet fel s 809.875-ről 1.039.682 re emelkedve föl az állam nyelven beszélők száma, ez is 35-91% ol 40-79% ra felmentelt mutat. Pusztán a nem magyar anyanyelvűek közül ez idő alatt a korábbi 120.901 helyett megtanult magyarul 202.206 egyén, az irni olvasni tudók száma meg 471.239-ről 931.705-re vagyis 460.466 tal 20-89% ol 34-71% ra emelkedett. Ez csak az 1880—1900. közti népszámlálás eredménye, míg a legutóbbi kétszegtelenül még kedvezőbb eredményt eddig még nem ismerjük s ezek alapján, hozzáve az ipari és hitelügyi emelkedést, elmondhatjuk, hogy a legutóbbi nemzedék társadalmi téren is nem hiába dolgozott és nem hiában élt. Az Emke pedig a nemzeti társadalommal a maga egyszerűségében és közvetlenségében, a testvéri szeretet, béke, munka és egyetértés jegyében megmutatta a következő nemzedéknek a nemzet egysége és azzal a nemzet boldogulása felé vezető nagy, királyi utat, az egyedül, amely célhoz vezet!

IRODALOM. MŰVÉSZET.

* *Diadalmas toborzó.* A Kis Pajtás, Zászlónk, Nagyasszonyunk és Élet úgy repülnek szét Pannónián ez évi szeptember elsejétől, mint a rég elmúlt szép és dalias idők toborzói — modern kiadásban. S mikor ezeket a kedves vendégeket lelkesült érzésekkel, diadalmas örömmel olvassuk, nem tudjuk, hogy az ő életrealitásukon örvendjünk-e, vagy a kereszténységnek bennük megmutatott őserén, mely minden sorukban felénk tárja üdítő, az örök életre szökellő tiszta vizeit, mely a bölcsőtől a diápadok és az élet küzdelmei között képes elkísérni a modern idők emberét is. És mindez a rengeteg őserő a Regnum Marianumból fakad. Nem teltetik-e ebben is úgy örömmük, mikor Erdély püspökere s a R. M.-ra gondolunk? Úgy érezzük magukat, mind akit egyszerre özönivel lep meg az öröm s szólni sem bír. Vajha minden jó katolikus olvasóra átragadna ez örömmük s a metelyes olvasmányok mellől fölkelve, lelkes bátorsággal indulna meg a R. M. ezen kedves hívőit felé, hogy magába szívja mézüket, telítse lelkét kenetekkel s úgy járja meg az élet utait a kedves Kis Pajtás kísératében, a kereszténység Zászlója alatt, Nagyasszonyunk pártfogása mellett az örök Élet felé. Szívükből üdvözljük Pannóniának viragos kertjét, a Regnum Marianumot!

PÁLYÁZAT.

A csiklaplocái róm. kath. elemi népiskolánál újonnan szervezett *IV. férfitanítói* állásra pályázatot hirdetek.

Javadalmazása: A Szentpéteregyház-megye pénztárából havi előleges részletekben: 1) 1400 korona alapfizetés, 2) 120 korona fületmény, 3) 24 korona

fuvar- és napiilletmény, 4) 20 korona irodaátalány, 5) 200 korona lakáspénz. Kötelességei: 1) Az iskolaszék által kijelölendő osztályok vezetése, 2) a kántortanítót a kántori teendőkhöz szükség esetén díjtalanul kisegíteni, 3) a növendékek templomba vezetése és azokra való felügyelet.

Pályázati határidő: *szeptember 10.* Csiklaplocán (Csikmegye), 1911. aug. hó 21.

Márkos Endre,
lelkész, isk. sz. elnök.

A csikszenttamási róm. kath. Egyháztanács a megüresedett *kántortanítói* állásra *1911. szeptember 18-iki határidővel* pályázatot hirdet.

I. Jövedelme: 1. Kepe helyett 734 kor. 2. Kanonika 9 hold 108□-öl szántó és 3 terü szenát termő kaszáló. 3. Stóla 120 kor. 4. Ájtatos alapítványból 31 kor. 5. Államsegélyből fizeteskiegészítés 395 kor.; tandíjpótlék 20 kor. 6. Jogosultaknak korpótlék. 7. Lakás: díszes 2 szoba, 1 konyha, 1 kamara és 1 pince, új csűr, istálló, sertés- és majorsági ól, veteményes kert; összesen: 1350 kor.

II. Kötelessége: 1. Az iskolaszék által rábizott tankötelesek önálló vezetése,

s az ismétlők egyik csoportjának tanítása. Ősszel s tavasszal, tanító társaival, a tanulók templomba vezetése. 2. Vasár- és ünnepnapokon, a segédkantórral felváltva az olvasó elmondása. 3. Egész éven át, mindennemű kántori teendők pontos s lelkiismeretes teljesítése, melyekért ő a felelős. A segédkantor csak segíti, nem pedig munkáját felezi.

Kántori oklevéllel felszerelt kérések, fenírt határidőig, az egyháztanács elnökéhez nyújtandók be.

Kántori próba szept. 17-én délelőtt lesz, melyre pályázó saját költségén tartozik megjelenni.

Azon esetben, ha ezen állomás helybeli tanítóval töltesse be, úgy annak állására is a fenti határidővel pályázatot hirdetünk, s az iskolaszék, a kántori kinevezés után ezen választást azonnal megéjti. Pályázati feltételek az iskolaszéki elnöknel megtudhatók. Pályázók jeleznek hogy ezen utóbbi állásra is fentartják-e kérésüket.

Az állás, illetőleg állások, kinevezés után azonnal elfoglalandók.

Csikszenttamás, 1911. szept. 3.

Vilman Géza,
plébános.

Az erd. püspökségi uradalom tulajdonát képező újonnan berendezett *szifás, u. n.*

sörházi (alsó) vízimalom

1912. január 1-ével kezdődő 3 (három) évre — az 1911. év október 26-án a jószágigazgatóság irodájában megtartandó nyilvános árverésen **haszonbérbe** adatik. — Zárt írásbeli ajánlatok is elfogadtnak.

A részletes feltételek az irodában megtekinthetők.

Az erdélyi püspökségi uradalom jószágigazgatósága.

! Erdély egyik régi megbízható keresztény cége. !

KELETI L.

szőlőbirtokos és nagyborkereskedés
== SZÁSZSEBES, Szebenmegye. ==

Miseborul és házi fogasztásra ajánlja zamatos, kristálytisza erdélyi asztali és csemegeborait. :-

Tessék boraim kiválósága felől próbarendelés által meggyőződni.

Árak szászsebesi pincéből utánvétellel — jó információ esetén — 1—3 havi hitelre elszállítva értendők vevő hordójában, vagy **saját hordóban**, amely **nyolc héten belül teljesen jó állapotban, bérmentve visszaküldendő.**

Sürgöncyzim:
KELETI, SZÁSZSEBES.

Borárjegyzék:

1910. erdélyi asztali fehér bor	52
1910. erdélymarosmenti finomvegyes	54
1909. erdélyi asztali fehér bor ..	56
1903. finom erdélyi asztali bor ..	60
1902. fehér pecsenyebor ..	64
1908-9. muskátály	legfőbb ..100
„ som (furmint)	cseme-.. 90
„ burgundi vörös	getafj-borok .. 80

Megrendelésnél sziveskedjenek e lapra hivatkozni.

Posta, táviró, távbeszélő, vasútállomás helyben. :-

Jól felfogott anyagi érdeke

határozottan megköveteli, hogy hirdessen a **MAGYAR FÜRDŐKALAUZ**-ban. Ez a pompás diszmu, mely ma már nélkülözhetetlen, 1912. január elsején **közjegyzőileg igazolt negyvenezer példányban ingyen** lesz szejjelküldve és megkapja az ország valamennyi orvos, fogorvos, ügyvéd, gyógyszerész, szálloda, étterem, kávéház, sanatorium, fürdő és nyaralótelep, egyesületek, olvasó és társaskörök, azonkívül egész éven át elhelyeztetik a **vasuti és hajófülkékben**, várótermekben, etkező és hálókoecikban.

A nagyközönség **milliói** olvassák egész éven át ezt a gyönyörű munkát, érthető tehát, hogy hirdetési rovata eredményi, illetve felülmul minden más reklámot.

Hirdetési áraink feltűnően jutányosak.

Irjon még ma ingyenes tájékoztatóért!!

MAGYAR FÜRDŐKALAUZ kiadóhivatala,
Budapest, VI., Eötvös-utca 30.

HAZAI IPAR!

ALAPITTATOTT 1770.

Andrásófszky Efraim

múharangöntő Kolozsvárt, Kossuth L.-u. 36. sz.

Ajánlja a főtisztelendő minden felekezeti magas papság, egyházközség és tks. gondnokságok figyelmébe Erdélyben legnagyobb

harangöntődjét.

Elvállalja minden fajta harang öntését vagy repedt harangok újraöntését és azok be-cserélését. Ajánlja továbbá az általa feltalált s a birodalom mindkét felében kir. szabadalommal kitüntetett vaskoronás felszerelését felelőség mellett. Vidéki megrendeléseket gyorsan és pontosan teljesít.

Költségvetéseket kívánatra bérmentve küldök azonnal.

Tisztelettel **Andrásófszky Efraim.**

Magyar Breviárium.

Egyházi zsolozsmák a Bold. Szűz, az apostolok, Vértanúk, hitvallók és szűzek ünnepére és a halottak emlékére.

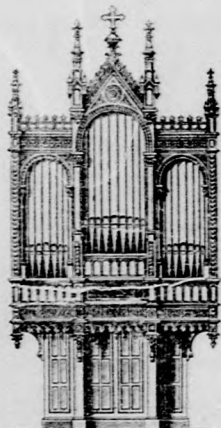
A szent zsolozsma az Egyháznak legidősebb és legfőbb és legfőbb imádsága, melyet a legtudósabb szentek szerettek s melyet semmiféle költészet felülmúlni nem tudott. Tizenhét évszázad óta a szent zsolozsmában találták szentjeink legfőbb örömeiket és sok szent mondja, hogy a zsolozsma végzésekor az angyalok is velünk imádkoznak, mivel ez a Kath. Egyház hivatalos, köteles imádsága kezdett óta. E lélekemelő himnuszok, szent beszédek és értelmezések magyar nyelven most jelennek meg.

Megrendelhető 5 koronáért „A Kereszt” kiadóhivatalában Budapest, :- III. Nád-utca 1. szám. :-

16

BODA JOZSEF

ORGONA ÉS HARMONIUM ÉPÍTŐ CSIKTAPLOCÁN.

Van szerencsém a főtiszt. papság és a m. t. egyháztanács szives tudomására hozni, miszerint

orgona és harmonium építő műhelyemet

teljesen újonnan rendeztem be, minek utánna módomban áll a legnagyobb szabású orgona építését is elvállalni. Bármínemű javításokat és átalakításokat jutányos árban, pontosan eszközölök.

A nagyérdemű közönség pártfogását kéri, kiváló tisztelettel Boda József, orgona és harmonium-építő Csiktaplocán.

ALAPÍTVÁ 1898.

ALAPÍTVÁ 1898.

Valóban jó és szépen égő —

templom olaj,

finom olajból, üveg, tömjén, füstölőszén az egyh. szabv. megfelelő

méhviaszgyertya

:- kapható a legjutányosabban :-

Dokupil Lajos
viaszgyertya gyárosnál —
Nagylévárdon, (Pozsonym.)

Árain: olaj 1 K 20 f, olajból 2 K 50 f, üveg 2 K, tömjén 2 K 40 f-től 3 K 20 f-ig kgr.-kint.